

Návrh pripomienok k zámeru výstavby spaľovne v areáli VAS, Mojšova Lúčka

K nevýhodám spaľovania odpadov patrí skutočnosť, že sa do ovzdušia dostávajú nebezpečné plyny a spôsobujú znečisťovanie životného prostredia. Vybudovanie kvalitnej, životné prostredie nezaťažujúcej spaľovne, je veľmi drahé a je často dotované štátnymi financiami z daní občanov.

Ďalšie negatíva spaľovní odpadov:

- Nenávratné ničenie druhotných surovín a plytvanie prírodnými zdrojmi.
- Nedostatočná energetická účinnosť a efektívnosť spaľovania odpadov (recyklácia materiálu ušetrí priemerne 3 – násobne viac energetických vstupov).
- Spaľovne menia heterogénny materiál rôznych fyzikálno – chemických vlastností na homogénny toxický odpad.
- Znečistenie vôd (výtoky z filtračných zariadení na čistenie plynov a chladiaca voda).
- Zvýšená frekvencia dopravy (doprava odpadov do spaľovne) a ňou vyvolané negatívne efekty (hluk, zvýšená prašnosť, vibrácie, poškodzovanie vozoviek a pod.).
- Spaľovanie je najdrahší spôsob nakladania s odpadmi (16 – 40 USD/1 tona).
- Výstavba spaľovní pôsobí proti systémom triedenia, recyklácie a minimalizácie odpadov.
- Spaľovne nevytvárajú doplnkové pracovné príležitosti

Zdroj: <http://www.biospotrebiteľ.sk/clanok/1319-spalovanie-odpadov.htm>

Čo sú dioxíny?

Vedecká komunita považuje dioxíny za najjedovatejšie chemikálie, ktoré kedy človek vyprodukoval. Je ich asi 210 druhov. Vznikajú ako nepotrebné vedľajšie produkty priemyselných aktivít, kde sa pri spaľovaní používa chlór. Dioxíny sa radia medzi tzv. perzistentné organické polutanty (POP).

Podobne ako vo svete, aj na Slovensku sú za najväčších producentov dioxínov považované spaľovne odpadu a priemyselná výroba (celulóžky používajúce chlór, chemický a hutnícky priemysel).

Zdroj: <http://www.greenpeace.org/slovakia/campaigns/toxicke-latky/environmentalne-za-a-e/perzistentne-organicke-latky/diox-ny-tich-zabijaci>

Vplyv dioxínov na zdravie:

- poškodzujú imunitný systém
- narušujú hormonálny systém (môžu spôsobiť poruchy mužských pohlavných orgánov - ohroziť plodnosť mužov, spôsobiť poruchy ženských pohlavných orgánov - zníženú plodnosť, potraty, poruchy vaječníkov);
- poškodzujú vyvíjajúci sa plod v tele matky (teratogenita);
- majú rakovinotvorné účinky (podporujú rast nádorov),
- negatívne vplyvajú na kardiovaskulárny systém,
- podporujú cukrovku;
- poškodzujú nervový systém, môžu prispieť k poruchám správania,
- môžu spôsobiť kožné ochorenia (napr. chlórakné);
- môžu spôsobiť negatívne vývojové a neurologické poruchy novorodencov (ktorých matky boli vystavené vysokým dávkam).

Zdroj: <http://enviroportal.sk/clanok.php?ci=11953>

Alternatívy - smerovanie k nulovému odpadu

Pod pojmom „nulový odpad“ sa nemyslí zníženie tvorby všetkých odpadov na nulu - to v spoločnosti zameranej na spotrebu nie je možné. Myslí sa tým eliminácia súčasného spôsobu zneškodňovania odpadov (na skládkach a v spaľovniach) na nulu, alebo maximálne priblíženie sa k tomuto cieľu. „Odpady“ - druhotné suroviny - ktoré vznikajú, by mali byť opätovne vrátené na trh (napr. vďaka recyklácii) alebo do prírody (biologický rozklad - kompostovanie a pod.).

Nulový odpad je logický krok, ktorý nasleduje po krátkodobých cieľoch, ktoré sme si stanovili v recyklácii. Ak prijmeme koncepciu Smerovanie k nulovému odpadu, nezastavíme sa na 35% alebo 50% miere recyklácie, aby sa potom postavili spaľovne a skládky pre spracovanie zvyšku nášho komunálneho odpadu. Obec Palárikovo je prvou obcou v SR, ktorá sa oficiálne prihlásila ku Koncepcii smerovania k nulovému odpadu. Zníženie o viac ako 70% v priebehu piatich rokov rúca všetky mýty o tom, že množstvo zmesového komunálneho odpadu musí narastať.

<http://www.priateliazeme.sk/spz/?q=sk/smerovanie-k-nulovemu-odpadu-riesenia>

Aj smerná časť aktuálneho Programu odpadového hospodárstva SR kladie tieto ciele:

- zlepšovať technické vybavenie miest a obcí pre separovaný zber odpadov,
- zvyšovať efektívnosť zberových systémov s väčším počtom separovaných zložiek komunálneho odpadu (papier, sklo, kovy, plasty, BRO).

Informovať, informovať, informovať...

Nech je zavedený akýkoľvek systém separovaného zberu odpadov, je veľmi dôležité, aby o tom boli informovaní všetci pôvodcovia odpadu. Informačná kampaň by mala byť cielená, pravdivá a hlavne stále sa opakujúca. Žiaľ, v tejto oblasti je v žilinskom regióne stále ešte veľa priestoru na zlepšenie.

Hľadanie iných alternatívnych spôsobov likvidácie komunálneho odpadu je strategickým cieľom Ministerstva ŽP, čo dokazuje aj súťaž na obstaranie štúdie „Analýza odpadov v SR a nakladanie s nimi“.

<http://www.odpady-portal.sk/Dokument/100401/ministerstvo-obstarava-studiu-o-odpadoch-za-700-tisic-eur.aspx>

Aké sú možnosti kam so zvyšným odpadom?

Napríklad minulý rok otvorili v Čadci - Podzávoze novú skládku odpadov, ktorá je najmodernejšou svojho druhu. Náklady si vyžiadali 3 717 718 Eur. Mala by slúžiť nielen Čadčanom, ale aj obyvateľom okresov Kysucké Nové Mesto, Žilina a Námestovo. Skládku má byť v prevádzke do roku 2051.

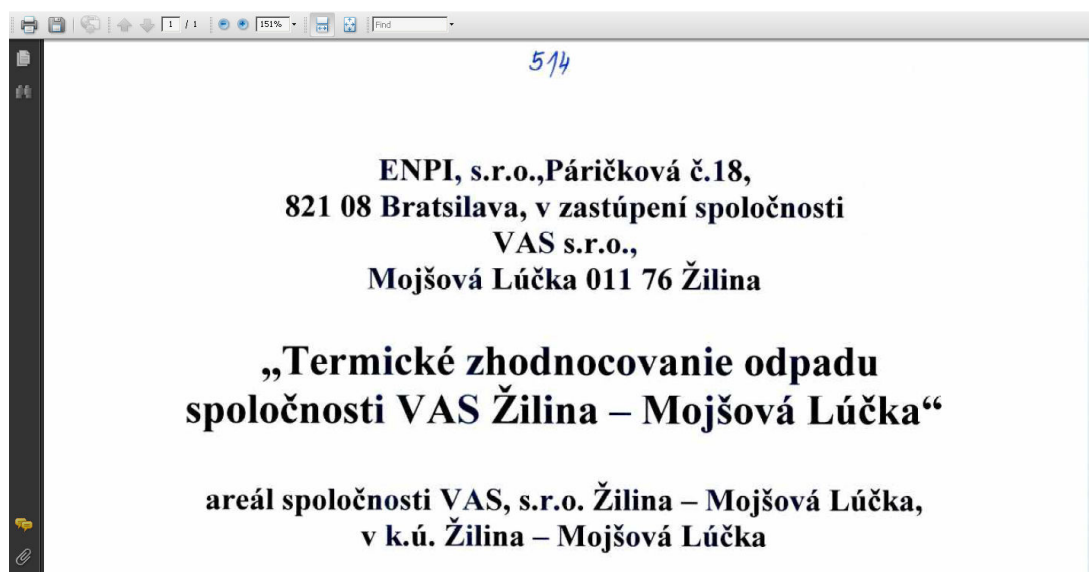
http://www.zilinskyvecernik.sk/index.php?option=com_content&task=view&id=14886

Kompletná dokumentácia k zámeru je zverejnená na portáli EIA:

<http://eia.enviroportal.sk/detail/termicke-zhodnocovanie-odpadu-v-spolocnosti-vas-zilina-mojsova-lucka>

Návrh pripomienok:

1. Oznámenie o zámere je nesprávne zverejnené na elektronickej úradnej tabuli mesta Žilina (§23 zákona č. 24/2006). V skutočnosti sa jedná o zámer „Termické zhodnocovanie odpadu v spoločnosti VAS Žilina - Mojšova Lúčka“.

http://www.zilina.sk/dokumenty/UradneOznamy_20100616111950.pdf

2. Dotknutá obec je obec, na ktorej území sa má navrhovaná činnosť realizovať a obec, ktorej územie môže zasiahnuť vplyv navrhovanej činnosti (Metodická príručka EIA vydaná MŽP SR). Nie všetky obce, ktoré budú podľa rozptylovej štúdie zasiahnuté emisiami, sú v zámere uvedené ako dotknuté obce (zdroj: textová časť zámeru, kapitola 11). Napríklad obec Varín nie je v zozname dotknutých obcí, avšak nachádza sa bližšie od miesta navrhovanej prevádzky ako obec Strečno, ktorá je uvádzaná v zozname. Preto medzi ďalšie dotknuté obce by mali byť zaradené i obce Varín, Žilina – Trnové, Gbeľany, Nededza, Nezbudská Lúčka, Teplička n. V., Rosina, Višňové a Krasňany. Tieto všetky obce sú podľa vypracovanej rozptylovej mapy zasiahnuté, a preto v zmysle zákona č. 24/2006 by mali byť účastníkmi procesu posudzovania.

Vzhľadom na rozptylovú štúdiu sú priamo v oblasti emisného spádu tieto dotknuté obce a mestské časti – orientačná vzdialenosť od obývaných častí katastra:

- Mojš – 0,5 km
- Žilina - Mojšová Lúčka – 0,5 km
- Straňavy – 1,7 km
- Varín – 1,7 km
- Žilina -Trnové – 1,9 km
- Strečno – 2,1 km
- Gbeľany – 2,4 km
- Nededza – 3,0 km
- Nezbudská Lúčka – 3,4 km
- Teplička n. Váhom – 3,4 km
- Rosina – 3,9 km
- Višňové – 4,1 km
- Žilina - Vlčince – 4,2 km
- Krasňany – 5,0 km

Odhadom cca 30.000 obyvateľov v okruhu 5 km.

3. Kapitola 4 zámeru – hodnotenie zdravotných rizík je príliš stručná a jej závery vychádzajú z nesprávnych rozptylových a poveternostných podkladov. Napríklad iný v súčasnosti posudzovaný zámer uvádza: “v žilinskom kraji v sledovanom období vzrástol počet narodených detí s vrodenou chybou na 10.000 živo narodených detí ako absolútne, tak relatívne. Žilinský kraj dosiahol v r. 2002 v rámci Slovenska 3. najvyššiu

hodnotu v prepočte na 10 tisíc živonarodených detí. Taktiež okres Žilina pri úmrtiach na nádorové ochorenia je nad priemerom SR". Požadujeme dopracovanie hodnotenia zdravotných rizík v zámere.

4. Zámer a rozptylová štúdia neberie do úvahy kumulatívne hodnoty príspevkov všetkých vymenovaných znečisťujúcich látok od existujúcich znečisťovateľov (HYZA, Farma HYZA, DOLVAP, Žilinská teplárenská, Metsä Tissue, KIA Motors, Mobis, Quinn Plastics a pod., ktoré sa nachádzajú v rozptylovej oblasti) a plánovanej spaľovne. Pri Mojši vznikne navyše „Terminál intermodálnej prepravy Žilina“ medzinárodného významu.

Monitorovanie emisií je spomenuté veľmi stručne. Okrem iného nie je uvedená presná metodika monitorovania a presný zoznam znečisťujúcich látok, ktoré budú sledované.

Požadujeme dopracovanie kumulatívnych vplyvov všetkých existujúcich a povolených prevádzok a navrhovanej prevádzky spaľovne.

5. V zámere je uvedené, že lokalita Žilina produkuje v súčasnosti viac ako 200.000 ton komunálneho odpadu ročne (zdroj: textová časť zámeru, kapitola 2), napriek funkčnému systému separovaného zberu v žilinskom regióne. Avšak spaľovňa je dimenzovaná na likvidáciu spaľovaním 60.000 resp. 80.000 ton odpadu ročne. Zámer nešpecifikuje zdroj, z ktorého čerpá. Celkovo dokumentácia je nedopracovaná.

Podľa údajov na www.enviroportal.sk sa údaj o produkcii cca 200.000 t odpadu ročne vzťahuje na celý žilinský kraj, nie mesto, ani okres Žilina! Samotný okres Žilina z toho vyprodukuje cca 20 %, t.j. cca 40.000 t komunálneho odpadu ročne. Za predpokladu separácie aspoň 50 % z tohto množstva odpadu zostáva vyriešiť, čo so zvýšenou produkciou 20.000 t odpadu ročne. Navrhovaná kapacita spaľovne preto nezodpovedá potrebám mesta, ani okresu Žilina. Aj keby sa sem zväzala odpad z celého okresu Žilina, kapacita spaľovne by bola naplnená len na 25 – 30 %. Tento stav bude mať dva dôsledky – za účelom naplniť kapacitu spaľovne mesto Žilina nebude mať záujem na rozvoji separovaného zberu /čo sa nevyseparuje, to sa spáli/ a do spaľovne sa bude zväzovať odpad z celého kraja, resp. zo zahraničia, čo zásadne ovplyvní nielen produkované emisie a nebezpečné odpady po spálení ale bude mať vplyv aj na dopravu (zámer zjednodušene uvádza žiadny vplyv - kap. 3.4).

6. V odbornej literatúre je často uvádzané, že spaľovanie odpadov býva zvyčajne najdrahší spôsob nakladania s odpadmi. Preto je reálne predpokladať, že poplatky za komunálny odpad výrazne vzrastú. V SR sú prevádzkované spaľovne komunálneho odpadu v Bratislave a Košiciach a poplatky za komunálny odpad sú tam najvyššie. Aj z tohto dôvodu je potrebné, aby mesto Žilina vypracovalo štúdiu ekonomickej efektívnosti s porovnaním minimálne dvoch uvedených spôsobov likvidácie komunálneho odpadu – spaľovanie alebo vývoz napr. na novú modernú skládku v Čadci – Podzávoze.
7. VAS s.r.o. je súkromný podnik vlastnený zahraničným vlastníkom zo Seychelských ostrovov (zdroj: <http://www.orsr.sk/vypis.asp?ID=2624&SID=5&P=1>). Pri riešení strategických záležitostí mesta by malo mesto spolupracovať s dôveryhodnými partnermi. Likvidácia žilinského komunálneho odpadu musí byť dlhodobou garantovaná zmluvou výhodnou pre mesto Žilina a jeho obyvateľov. Zámer neobsahuje žiadnu informáciu tohto charakteru, ktorá má však zásadný vplyv na efektívnosť celého zámeru.
8. Prevádzkovanie spaľovne bude znamenať zvýšenú frekvenciu dopravy (doprava odpadov do/zo spaľovne) a ňou vyvolané negatívne efekty (zvýšený hluk, zvýšená prašnosť, vibrácie, poškodzovanie vozoviek a pod.). V súčasnosti prístupová komunikácia do areálu VAS patrí medzi najvyťaženejšie cestné komunikácie na Slovensku (v priemere cca 22.000 áut za deň).
9. Zámer vymedzuje dotknuté územie ako existujúci areál spoločnosti VAS. Vzhľadom na rozptylovú štúdiu je potrebné zhodnotiť vplyvy na okolité chránené územia sústavy NATURA 2000, ktoré si vyžadujú ochranu v zmysle čl. 6 Smernice Rady 92/43/EHS o ochrane prirodzených biotopov a voľne žijúcich rastlín a §28 zákona č. 543/2002 o ochrane prírody

a krajiny. Jedná sa o chránené vtáčie územie SKCHVU013 Malá Fatra v katastrálnom území obcí Varín, Strečno, Stráňavy, ktoré sa nachádza 3,2 km od navrhovanej prevádzky a o územia európskeho významu SKUEV0252 Malá Fatra a SKUEV0221 Varínka, ktoré sa nachádza 3,3 km od navrhovanej prevádzky.

Malá Fatra je tvorená biotopmi listnatých, ihličnatých aj zmiešaných lesov, čím je zabezpečená vysoká diverzita vtáčích druhov. Vhodné podmienky na hniezdenie tu nachádzajú sokol sťahovavý (*Falco peregrinus*), orol skalný (*Aquila chrysaetos*), výr skalný (*Bubo bubo*), žlna sivá (*Picus canus*), kuvik kapcavý (*Aegolius funereus*), d'ateľ bielochrbtý (*Dendrocopos leucotos*), d'ateľ čierny (*Dryocopus martius*), muchárik bielokrký (*Ficedula albicollis*) a skaliar pestrý (*Monticola saxatilis*). (zdroj ŠOP SR).

10. V tesnej blízkosti plánovanej spaľovne sa nachádza:

- biocentrum regionálneho významu Hýrovská slatina, Trnové
- biocentrum miestneho významu Dúbrava
- nadregionálny koridor rieky Váh

11. V širšej spádovej oblasti sa nachádzajú ďalšie miestne, regionálne a nadregionálne biocentra, koridory a genofondové lokality, ktoré v štúdiu nie sú spomenuté, vid' návrh územného plánu mesta Žilina z roku 2010.

12. Zámer nesprávne uvádza v kapitole 3.4, že hodnotená činnosť nebude mať negatívny vplyv na služby, rekreáciu a cestovný ruch. Celé vodné dielo Žilina, ktoré je v tesnej blízkosti plánovanej spaľovne (cca 100m od brehu v polovici vodného diela), slúži ako významná rekreačná oblasť pre všetkých občanov v celom žilinskom regióne. Mestské zastupiteľstvo v Žiline definuje využitie Vodného diela okrem iného takto: "Plochy športu a rekreácie sú plochy športového areálu celomestského významu a lokality pre dennú rekreáciu pri Vodnom diele, lesoparku Dúbrava a pri biokoridore v meandri Váhu".

13. Na základe údajov SHMÚ sú v širšom okolí dotknutého územia nevhodné rozptyľové podmienky emisií charakterizované veľkou početnosťou stavov bezvetria a malých rýchlostí vetra. Slabé prevetrávanie je znásobované častými inverziami.

Predložená štúdia udáva poveternostné štatistické údaje z monitorovacej stanice Čadca, preto uvádzané údaje nie sú relevantné. Kapitola s klimatickými podmienkami má sotva jednu stranu a navyše obsahuje nesprávne údaje. Podmienky v žilinskej kotline sú zásadne odlišné. Kvalitne vypracovaná kapitola s klimatickými a poveternostnými podmienkami pri budovaní spaľovne je nevyhnutnosťou.

14. Mesto Žilina je územie s riadenou kvalitou ovzdušia – vid' Program na zlepšenie kvality ovzdušia /spracovaný KÚŽP/, preto vybudovanie ďalšieho veľkého zdroja znečistenia v už teraz značne zaťaženom území, kde sa naopak prijímajú opatrenia na znižovanie emisií, je v rozpore so strategickými cieľmi kraja i MŽP SR v oblasti znižovania emisií.